

Jaromír Typlt

Omamneto

(Mitternacht)

RÁNO přicházím k Petru Kofroňovi do bytu, který je ovšem změněný, reprezentativní, velmi rozlehlý, s mnoha prostornými sály a dlouhými chodbami. Všude stoly a kolem nich shluky lidí. Snídaně ve velkém stylu. Byli jsme sem sezváni na přesnou hodinu, takže tušíme. Kofroň si na nás něco připravil, něco bude. Něco provede. Zatím se ale neukázal a paní domu před námi stěží zakrývá zlost.

Ve snu z 27. prosince 1996.

A za chvíli už všichni stojíme venku, někde pod nebem, pod šerým ranním nebem, za městem na polní cestě. Pánové jsou najatí hudebníci. Bude se hrát, zaslechl jsem slovo Introdukce. Když se proboujím k Petrovi, dozvím se jenom, že má něco, co si chce vyzkoušet, ale moc si za tím nestojí. Tváří se málem rozmrzele. I hudebníci jsou lehce otrávení, to ale patří k věci – tak brzo ráno, v tomhle větru, do čeho všeho je nenaženou... Jinak jsou poslušní. A Petr je náležitě tejrá. Rozděлил je do dvou skupin, jedné vokální a druhé instrumentální, a postavil je asi padesát metrů od sebe. Pak, jako při nějakém turnaji, se obě skupiny musejí rozběhnout proti sobě, jedna v běhu na celý kolo huláká „VORWÄRTS! – KUPŘEDU!“, druhá s dechovými nástroji u úst vyluzuje takové to příznačné kofroňovské frčení a prdění. Minou se beze srážky. Dorazí na místa, odkud vyběhla protější skupina, obracejí se a znovu běží proti sobě. Tak se to opakuje pořád dokola. Je to k smíchu, jak se tu jako blázni honějí a potějí v těch svejch bílejch košilích, ale přesně tak směšný to asi mělo být. Celé to vnímám na pozadí okolní krajiny a větru, který tu profukuje.

KDE VĚZÍŠ?

Nejlepší odpověď na tuhle otázku je, že je to jedno.

NA SVAHU K SPÁNKU

Než se připomeneš až o sobě nebudeš vědět

Než vejdeš až se nevejdeš

Než se ti to ztíží až budou všechny okolnosti polehčující

vždyť jsi neměl zdání, že skládáš hudbu, jenom jsi

Slyšel, Co Jsi Slyšel.

NIC NEPOUŽIL, i když námitka okamžitě doráží: jak to, že nic? Použil půlnoční hodinu! A šest hráčů a jejich nástroje, mikrofony a zesilovače, použil prostor a tmou a ospalost, použil název *Mitternachtmusik* a nakonec, což je asi rozhodující, použil i jednu z nahrávek, aby o tom všem vypovídala a ty ses měl na co nacytat! Ještě trváš na tom, že nic nepoužil? Protože posluchači neměli možnost slyšet ten pásek, který si Kofroň doma nahrál a pak ho

pustil muzikantům do sluchátek, aby v odpovědi na něj vyluzovali zvuky? To má být všechno, co nepoužil? Na tom pásku není nic víc než hučení syntezátorů. A Kofroň ho použil, i když jen na zapřenou, jako skryté pozadí nebo utajené jádro. Reliéf, ke kterému přivedou člověka se zavázanýma očima, aby se pokusil prozkoumat ho hmatem a zároveň ho někomu dalšímu převyprávěl. Je snad ten reliéf proto neviditelný? Nebo dokonce nedotčený? Vrať zpátky ta dvě slova a můžeš vyváznout.

I ŠELESTĚNÍ těch křídel jednou utichne. Jednou to vzdá. Narážet se nedá donekonečna. Leze to na nervy, jak se to pořád připomíná, protože se to připomíná marně. Chycená můra, která útočí na stěny svého vězení, se nedomůže ničeho jiného, než že se přes ni nakonec přelije ticho a odmaže celý její zápas jako nedopatření. Kam až paměť sahá, bylo jen ticho. Utopí se to v něm tak nepozorovaně, že nedojde ani na žádné „konečně...“.

Konečně.

Co ale zazní jako „konečně“, bude vysoké cinknutí skla, až se v něm ozve první náraz proudu. Lampa! Ta, co má vyblíknout ze tmy, ale ne dřív než v poslední chvíli, až chodec na ulici dorazí těsně před ní. Aby nic nečekal a v zaskočení nebyl s to si dát dohromady, jestli byla vyhaslá celou tu dobu, co se k ní blížil, nebo jestli si tak bliká průběžně a on to jenom zapomněl vnímat.

Konečně.

A než to za jeho zády zase zhasne, světlo vláká dovnitř další můru.

Konečně.

(Znamená to tedy, že se *Mitternachtmusik* potáhne z bezvědomí do bezvědomí? Podle příprav to tak vypadá. Alespoň zatím. Zdá se, že v každé chvíli bude důvod zpozornět, ale odvedená pozornost je podvedená pozornost a co se vleče, neuteče.)

Konečně.

Za rohem bude jenom další ulice, kam skrže rachotící destičky větráku těsně nad chodníkem uniká pára. Nikde nikdo, jen mladík opřený zády o zeď, který si krátí čekání a pořád dokola zažihá svůj zapalovač, zírá chvíli do plamene a pak nechává všechno zhasnout: prsty, oči, rysy tváře.

doklady, diář, léky

NIC NEPOUŽIL, ani nestačil. Bylo to nepoužitelné dřív, než po tom mohl sáhnout. Nedalo se to vzít, protože ani ruce najednou nedokázaly s ničím zacházet, obojí se vymklo úplně jako ve snách. Kam zmizel původní záměr? Kam zmizel záměr? Prvních sto otázek v hodině dvanácté.

A když to přešlo, hudba už dávno odezněla.

Kofroň: „V TOM STAVU přemyslím o spoustě věcí, ale většinu po procitnutí zapomenu. Věcem, které zachytím, často nerozumím – některé ponechám, některé ze strachu a pocitu studu odstraním. V případě *Mitternachtmusik* jsem si například nechal pro sebe obrázek, který jsem v TOM STAVU vytvořil a o kterém jsem byl přesvědčen, že pomůže nácvičku skladby. Teď nevím proč a celá věc mi přijde trapná.“

BEZ DALŠÍHO doplnění, prostě jen *Introdukce*, takže asi *Introdukce* sama o sobě, ne *Introdukce* k něčemu. Petr mi k tomu ani nechtěl nic říct. Prý si to chce jen vyzkoušet, a opravdu nevypadal, že by od toho něco zvláštního čekal. Spíš to tak odmávnul.

MEZI TMOU A ROZBŘESKEM, někde na tom rozhraní, odcházím z přeřvané kotliny, kde bez přestání jedna za druhou znějí nářezovky všech možných uvěřitelných i neuvěřitelných hardcorových a punkových a metalových kapel. Festival *Vedro v Mostku* 1996. Mám dost, mířím na první ranní vlak. Ale když dojdu za návrší, kde už je zdroj rámusu odtlumenej, uslyším najednou hudbu, která mě zmate. Táhlé, zastřené hřmění. Zdá se mi být přesně v náladě a barvách kofroňovských *Mitternachtmusik* nebo *Ithak*, a dokonce mi naskakuje i verš „*průrvy řevu*“, můj vlastní. Z *Kytaromachie*. Je to tak přehlušený, že už mizí pojem o tom, odkud to vůbec vychází. Nese se to všude, odráží se to od protilehlejších vrchů a rozlehlá po údolích, rozpíjí se to, tříští a sbrušuje ve vlastních ozvěnách. Zastavuju se pod světlem pouliční lampy a dlouho poslouchám. Potom se znovu rozejdu, ale už ne do noční tmy. Ta už se zatím rozpustila v šíráni, které je čím dál prosvětlenější.

K NEROZEZNÁNÍ, a jaký to bylo, když nic nebylo? K NEROZEZNĚNÍ: Kofroň si kdysi představoval krajinu, do níž se s mnohonásobným zesílením vysílají její vlastní zvuky, především ty na hranici slyšitelnosti – drolení skal, prorážení kořenů, syčení vodních par, dozvuky ozvěn, směs všeho živého i neživého, co hýbe přírodou. Desítky kontaktních mikrofonů zahrabaných pod zem, ponořených do proudu, vsazených do dutin a průchodů. Mnohozvuk proměněný v drtivou přesilu, která se prodere až ke zdroji:

„Skryté zvuky přírody rezonují se svým zesíleným obrazem. Tellur se rozeznívá.“

Ale co potom s ním? Když se probudí? Když se pohne? Zamete se vším.

Anebo nezamete a jenom to z nejhlubší hloubky lhohostejnosti odzívne. S tím zvukem se totiž nemusí nic zvláštního stát, bude to jen holý zrcadlo, v něm nějaký obraz, a co?

Kofroň později takhle zklamaně odložil kontrabas, do jehož útrobu pouštěl nahrávku kontrabasu. Zároveň s tím hrál – vedla ho zase ta představa, že cestou návratu se něco stane, nástroj se pozná a odpoví. Jenže nic: hudba z útrobu byla příliš normální, vnitřek kontrabasu ji nijak nezačaroval, a navíc se nepojila se živým zvukem nástroje. Tím se bortil plán, podle kterého měl takhle zdvojeně, s nahrávkou zevnitř sebe sama, hrát celý orchestr – nejen smyčce, ale i harfa, varhany a dechy. *Intermezzo* z Mascagniho opery *Cavalleria rusticana*, na které si Kofroň myslel, by zřejmě zůstalo trčet tam, kde bylo.

TO SAMÉ, ale aby to zaskočilo, jako když v rozhodujícím okamžiku hospodské debaty, kdy proti sobě stojí tvrzení „to je přece zpětná vazba“ a „to přece vůbec není zpětná vazba“, zazní z televize, jejímuž programu dosud nikdo nevěnoval pozornost, jasné a nevyvratné: „to je zpětná vazba!“

A je.

A strnou všichni.

ZAJÍŽDKA

Kofroň: „Napadlo mě, že by se tentokrát vůbec nemělo hrát na klasické nástroje, ale na hadice. Nakoupil jsem metry hadic, ale nedařilo se mi z nich vyloudit tón. Pak jsem jel autem na Plavecký ostrov, kde jsem ve velkoobchodu koupil dvacet dětských hadic – hudebních nástrojů, vydávajících při točení nad hlavou pět tónů alikvótní řady. Po nějaké době mi má jízda pro hadice (tehdy jsem ji ovšem vnímal jako obyčejnou realitu) stává nepochopitelnou a tu začínám cítit v týlu vítr a už čekám, kdy mě ten vír vtáhne. TEN STAV nastane ne zaslouho.“

PŘÍČETNOST, NEBO NE. Nevzpomíná si úplně přesně. To málo, co ví, je řešení. Jak měl najednou po ruce trik, kudy do toho, aby to prošlo ven. Skladatel, nebo ne. Hudba se pustí dovnitř hráčů a v nich zmizí.

Kofroň: „V určitém okamžiku vím, že některá má myšlenka nebo čin měly charakter předzvěsti TOHO STAVU. Že stav přichází, poznám tedy vždy opožděně, ve chvílích, kdy se jakýsi vír už dal do pohybu a blíží se okamžik strhnutí a vsátí.“

MITTERNACHTMUSIK

začíná tři čtvrtě hodiny před půlnocí úplným zhasnutím světel.

Kofroň: „A hrajte to dnes, moc vás prosím, jako ponocný!“

ŠÍŘÍ SE spodem. Jako ticho z pásku, který byl celý přemazán. A taky že byl. Pouštíš si ho tak blízko k tělu, jako bys očekával vnuknutí. Bezprostřední napadení. Někdy ani není lepší způsob, jak se zbavit vědomí. Což není podvod, je to jen sázka, když se kolem zužuje kruh. Komu padne hlava? Samozřejmě, Kofroň je dávno ze hry, tomu se točí jen ten pásek. Usne si kdykoliv, a ještě abys hloubal, jestli tím nedává něco na srozuměnou. „Spím, protože.“ Ale jak to s tou jeho půlnocí je doopravdy, to stejně nezjistíš. Běží to, tak spím, abych neztratil stopu? Původní nahrávku k *Mitternachtmusik* není slyšet do poslední chvíle.

USNE, PROTOŽE NEUNESE,

vždyť to ani není k unesení. A nemá být. Jinak by se vzpíral, zmítal sebou. Podařilo se mu projít dovnitř, ale zpátky už to nepůjde, což vždycky zaskočí, protože pokud velikost zůstává nezměněná, průchod by měl propouštět dovnitř i ven naprosto hladce, ale on už ven nepropouští, něco se najednou vzpříčí

doklady diář léky

a nevytrhneš se

skoro u vytržení

jak je to možný co tomu brání

kde se to zaseklo kde se to

ROZPOUŠTÍ

zapírá

JAKO NA POTVORU jsem tisíckrát usnul právě v okamžiku, kdy bylo potřeba udržet největší pozornost. Zkušenosti ostatních ovšem nejsou o nic povzbudivější. Nepodaří se to. Za určitou hranicí se už nedá nic zpřesnit. Vždycky se někudy vetře omámení a neskutečná přítěž, *přetěžknutí*, hlava najednou padne a všechno zmizí na druhé straně, kde to sice možná ještě nějakou dobu sledujeme, ale už se to nikdy nepodaří vybavit. Vrozená pojistka proti vypáčení?

Introdukce, a víc se prostě neví.

Dostal jsi sám sebe na pozorování za podmínky, že to nejdůležitější prospíš.

JEN ŠESTI, jenom těm šesti, jedním uchem tam, druhým. Tma, pojedou pod nahrávkou. Pro hadice. A víc se prostě neví. Kofroň se převaluje a namotává, vzniklo to jednou tak a jednou tak. Kontrabas s dodávkou až do domu. Kde vězíš? Zrušeno pro absolutní nezáměr, ale zní to. Protože se to připomíná, a hlavně proto, že se to připomíná marně: „V TOM STAVU mne třeba napadne několik slov, v nichž zcela samozřejmě vidím celou báseň.

Tak třeba...”

Kofroň se odmlčí a čeká, až mu podám papírek s textem, který mu vypadl z hlavy. Pauza příliš dlouhá, než aby ji nikdo nezaznamenal.

„*Nacházet doklady, diář, léky.*”

Přečte a pokračuje, jako by se nic nedělo: „V TOM STAVU o *básni* objektivně přemýšlím, hodnotím ji, formuluji si mnoho jejích předností a nedokonalostí. Když se probudím, nejsem schopen si *báseň* vybavit, ale mám z ní pocit velké krásy.”

Můžu si oddechnout. Nic nepoužil. Příběh *Mitternachtmusik* mi nikdo nevezme.

V OBSAZENÍ

basová flétna, basklarinet, elektrická kytara, basová kytara, citera, kontrabas

čtyřicet pět minut patnáct vteřin ztrácí rozměr

(výpadek i vnuknutí kolikrát zaberou stejný čas)

V Odstínění od zdroje, aby se právě vůbec nedalo určit, odkud co vychází, kde je ten zdroj: v odstínění od zvuku i od vzniku, v odstínění od autora a od hráčů. Takhle jsem chtěl mít, ale najednou to mělo mě, na místě si mě vtáhlo, jak se to rozpíjí a tříští, sbrušuje ve vlastních ozvěnách, které se nesou kdovíodkud a prostupují se s nepředstavitelnou přeludností, zařezávají se do sebe nebo se o sebe lomí... Nad ránem uprostřed těch kopců, kdo by to čekal? Věděl jsem okamžitě, že o tom chci Kofroňovi psát. A napsat to tak, aby se v tom poznal.

Připadalo mi, že to potřebuje. Že ho tím zbavím jeho skličujících propadů. Dostane důkaz a uslyší se.

A tak jsem stál pod světlem pouliční lampy a nechtěl jsem se od těch zvukomaleb odtrhnout, dokud si to do hlavy neuložím jako dopis. Průrvy řevu. Ředění řevu. Závětrí přeřvanosti. Záhřmotí! Hledal jsem pro to slova ještě několik dní.

Jenže Kofroně zaujala jediná zmínka o tom, jak nás den nato v Mostku okradli a jak jsme svoje věci nacházeli ve škarpě podél silnice:

„*Nacházet doklady, diář, léky*”

je dobrý začátek básně. (Až ji napíšeš, věnuj mi ji.)

JE OD NĚJ,

šíří se spodem, a přitom všechno překrývá,

nepotírá, nepřerušuje, jenom překrývá,

jeho hudba. Jeho „po jeho.” Přál si, aby se mu to vymykalo, a teď to sahá až tam, kam on sám nedosáhne. Druhý břeh, počítám-li dobře. Břeh břicha, které se vydouvá a propadá, poklidně vyvalené dovnitř prostoru. Nedá se s ním pohnout, všechno u něj končí. Vypadá to na uzavřenou jeskyni. Na obrovité tělo, které asi ne náhodou usnulo zrovna před jediným východem odsud ven. Klidně si chrápe, z nozder to fičí, nekonečně dlouho se táhne

jen výdech za nádechem. Víme, že v jeskyni je někdo, komu je úděsně. Věžeň toho dechu. Naděje na únik víc než mizivá. Ledaže by se vtělil do toho druhého, ve spánku se poodvalil a udělal by si tak alespoň škvíru. Průchod. Kdyby mohl.

Ale co?

Přestat překážet sám sobě?

SPÁNEK SPÍCÍMU

leze do zelí lapá po dechu

těsně přiléhá a zabírá místo.

ČERVENEC, NOC, sám v bytě, sedím ve tmě pod oknem obráceným do přízračně prázdné ulice a poslouchám *Mitternachtsmusik*. Po chvíli na mě padne divná omámenost, jako pokaždý, když se spustí tohle „dejchání“. A najednou mě upoutá koruna stromu naproti: v jednom místě je prozářená. Vycházející měsíc, ovšem, za chvíli už vstupuje do mezery mezi větvemi, ohromnej a zaokrouhlenej. Trochu mě to zneklidňuje, věděl jsem, že má být úplněk, ale spíš jsem se před ním chtěl skrýt, nevystavovat se mu. A už je po něm, jenže moc ho zatím nebylo. Neklid stoupá, když po chvíli ponoru do hudby znovu zabloudím očima mezi větve a tentokrát nevidím nic, jen tmu, která zeje jako díra. Hudba mě nechává propadat do noční osamělosti a všechno, co se děje, jí zvláště odpovídá. Po chvíli se objeví zářivá výseč měsíce a zase zmizí. Na stěny se zvenčí promítnou světelné plochy a zase zhasnou a zase se objeví jinde. A zase jinde, tak podivně, jako by někdo schválně pableskoval dovnitř bytu. Vzhůru – ale zezdola z údolí, a tedy jen tak tak po obzor, ne až nahoru – vylítne najednou několik rachejtlí. Jejich barevné rozprsknutí se mísí s praskotem ve skladbě. Pak se měsíc konečně vyloupne ze tmy a vystoupá nad koruny stromů. Divná noc. Jako bych se měl teď hned proměnit v nějakou stvůru a vyrazit ven do tmy.

*při troše příští o vše k ránu až v příkopě nacházet své
doklady
diář léky*

VĚNOVÁNO Petru Kofroňovi, 1996–2005

Petr Kofroň: *Mitternachtsmusik* (1993) 45:15

Živá nahrávka z kostela sv. Vavřínce, Praha 20. 1. 1994, vyšla na 2CD Agon Orchestra: *The Red & Black* (1997).